

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

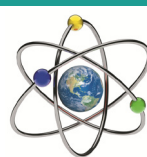
No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 370 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqlulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarining mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari	110
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinov	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
Mustafayeva Nilufar Ulashovna	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajan Xamidbek qizi	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
Quronova Ismigul Xolmurod qizi	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	126
Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari	139
Shukurova Sevara Ilhomovna	
Improving High Jump Techniques	143
Tajimbetov Anvar Tengeldayevich	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari	146
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников	149
Ахмаджонова Нозима Нодиржон кизи	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
Омонуллаева Дилофуза Асадулла кизи	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari	157
Abduvaxobova Nodira	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari	160
Ismailova Nozima Umaraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati	164
Utanbayeva Dildora Abdixadirovna	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
To'raqulov Akbar Rustam o'g'li	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
Temirova Muyassar Abdulkarim qizi	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
Raximova Surayyo Otabek qizi	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash	183
Biysenov Temirbek Taumuratovich	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati	188
Choriyeva Surayyo Choriyevna	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education	192
Davidova Sayyora Sirojiddin kizi	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari	196
Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish	201
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati	206
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
Mannanova Nargiza Xaydarovna	

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari	215
Masharipova Kumushoy Amin qizi	
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students	218
Mavlonova Dildora Shukhrat kizi	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish	222
N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova	
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...	226
Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich	
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture	230
Rajabova Shaxlo Shodmonovna	
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati	234
Ramazonova Salomat Saidovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash	238
Saidova Gulruh Halim qizi	
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida)	242
Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna	
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников	246
Истамова Нигора Азимжановна	
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari	249
Xakimova Dildora Mashrabjonovna	
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов	253
Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна	
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida	257
Rashidova Gulnoza G'ulomovna	
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati	261
Xaydarov Sulaymon Amirqulovich	
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar	265
Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li	
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari	268
Abduraximov Asror Sultonali o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari	271
Adizova Nilufar Quvondiq qizi	
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati	274
Alimov Asadulla Urokbayevich	
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri	278
Alimova Umida Jumaboy qizi	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi	282
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi	286
Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish	289
Islomova Xafiza Azamatovna	
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish	293
Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi	
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri	298
Kozimova Nargiza Istam qizi	
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili	303
Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna	
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv	309
Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi	

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abdurahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Odinajon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi.....	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri.....	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvalovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish.....	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun.....	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi.....	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'alarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	
Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida	356
Abduhalimova Nigora	
O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi	
Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов	364
Арысланбаева Анора Бердаховна	
Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня В1 средних общеобразовательных школ Узбекистана	366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи	

IMOM BUXORIYNING “AL-JOME’ AS-SAHIH” ASARI TALABALARDA MA’NAVIY- AXLOQIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH OMILI SIFATIDA

Abduhalimova Nigora

Farg‘ona davlat universiteti

Pedagogika nazariyasi va tarixi mutaxassisligi magistri

ORCID: 0009-0002-4899-5759

Annotatsiya: Ushbu maqolada Imom Buxoriyning “Al-Jome’ as-Sahih” asarida mujassam bo‘lgan hadislarining tarbiyaviy ahamiyati tahlil qilinadi, talabalarda ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish mexanizmlari yoritiladi. Muallif hadislarini zamonaviy ta’lim jarayonida qo‘llash imkoniyatlarini ko‘rsatadi. Maqolada halollik, sabr, adolat kabi fazilatlar asosiy yo‘nalish sifatida baholangan. Tadqiqotda ilmiy yangilik sifatida hadislar asosida talabalarning ma’naviy immunitetini shakllantirish metodlari ishlab chiqiladi. Natijalar ta’lim jarayonida qo‘llanishi mumkin.

Kalit so‘zlar: Imom Buxoriy, “Al-Jome’ as-Sahih”, hadis, ma’naviy-axloqiy qadriyatlar, talaba tarbiyasi, ta’lim jarayoni, tarbiyaviy ahamiyat, ilmiy yangilik.

Abstract: This article analyzes the educational significance of the hadiths compiled in Imam Bukhari’s “Al-Jami’ as-Sahih,” highlighting the mechanisms of developing students’ spiritual and moral values. The author demonstrates the potential use of hadiths in modern educational practice. Particular attention is given to values such as honesty, patience, and justice. The scientific novelty lies in proposing methods for shaping students’ spiritual immunity through hadiths. The results can be applied in contemporary teaching and learning processes.

Key words: Imam Bukhari, “Al-Jami’ as-Sahih”, hadith, spiritual and moral values, student education, educational process, educational significance, scientific novelty.

Аннотация: В данной статье анализируется воспитательное значение хадисов, содержащихся в труде Имама Бухари “Аль-Джами ас-Сахих”, освещаются механизмы формирования духовно-нравственных ценностей у студентов. Автор показывает возможности применения хадисов в современном образовательном процессе. Основное внимание уделено таким качествам, как честность, терпение и справедливость. Научная новизна работы заключается в разработке методов формирования духовного иммунитета студентов на основе хадисов. Полученные результаты могут быть использованы в образовательной практике.

Ключевые слова: Имам Бухари, “Аль-Джами ас-Сахих”, хадис, духовно-нравственные ценности, воспитание студентов, образовательный процесс, воспитательное значение, научная новизна.

KIRISH

Mustaqillik yillarida mamlakatimizda yoshlarda ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish, ularni komil inson sifatida tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Shu jarayonda buyuk allo-malarimiz merosini o‘rganish va ta’lim jarayoniga tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi. Ulardan biri Imom Buxoriy bo‘lib, u yaratgan “Al-Jome’ as-Sahih” asari nafaqat hadis ilmining durdonasi, balki yoshlar tarbiyasida ma’naviy-ma’rifiy manba sifatida beqiyos ahamiyatga ega. Mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, globallashuv va raqamli axborot oqimlari sharoitida talabalarda ma’naviy-axloqiy immunitetni shakllantirish ta’lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biridir. Imom Buxoriy hadislarida ilgari surilgan sabr, halollik, adolat, insonpar-varlik kabi fazilatlar yoshlarni tarbiyalashda samarali qo‘llanishi mumkin.

Tadqiqotning obyekti – talabalarda ma’naviy-axloqiy madaniyatni rivojlantirish jarayonidir.

Tadqiqotning predmeti – Imom Buxoriyning “Al-Jome’ as-Sahih” asarida mujassam bo‘lgan hadislar asosida talabalarning ma’naviy-axloqiy qadriyatlarini shakllantirish imkoniyatlari.

Tadqiqotning maqsadi – “Al-Jome’ as-Sahih” hadislarining tarbiyaviy ahamiyatini tahlil qilish va ularni ta’lim jarayonida qo‘llash orqali talabalarda ma’naviy-axloqiy madaniyatni rivojlantirish yo‘llarini asoslab berish.

Ushbu maqsaddan kelib chiqib, tadqiqot oldiga quyidagi vazifalar qo'yiladi:

- Imom Buxoriy asarining tarbiyaviy mohiyatini ilmiy asosda yoritish;
- hadislarning talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishdagi o'rnini tahlil qilish;
- zamonaviy ta'lim jarayonida hadislarni qo'llash imkoniyatlarini ko'rsatish;
- talabalarda ma'naviy immunitetni shakllantirishga oid metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Diniy-ma'naviy merosni o'rganishda xorijiy tadqiqotchilar alohida o'rin tutadi. Masalan, M. Asad, J. Schacht va F. Rahman kabi g'arb olimlari hadis ilmini tahlil qilish jarayonida Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-Sahih" asariga alohida e'tibor qaratgan ^[1]. Ularning ishlari, asosan, hadislarning ishonchliligi, sanad tizimi va ularning tarixiy manba sifatidagi ahamiyatini ochib berishga qaratilgan. Bu tadqiqotlarda hadislarning tarbiyaviy-axloqiy mazmuniga nisbatan cheklangan yondashuv mavjud. Sharq mutafakkirlari va musulmon olimlari esa Imom Buxoriy hadislarning tarbiyaviy va ma'naviy mohiyatini chuqur tahlil qilgan. Masalan, al-Moturidiy, Ibn Hajar al-Asqaloni va boshqa muhaddislar asarlarida hadislarning nafaqat fiqhiy, balki insoniy fazilatlarni shakllantirishdagi roli yoritilgan ^[2]. Ularning yondashuvida hadislar tarbiya va axloqiy madaniyatni shakllantirishning manbai sifatida baholangan.

Mahalliy tadqiqotchilar orasida A. Rustamov, S. Sattorov, Sh. Turdiyev kabi olimlarimiz Imom Buxoriy hayoti va merosini chuqur o'rganganlar ^[3]. Jumladan, ularning izlanishlarida "Al-Jome' as-Sahih"ning o'zbek xalqi ma'naviy-ma'rifiy hayotidagi o'rne, hadislarning yoshlarni tarbiyalashdagi ahamiyati ham ilmiy asosda tahlil etilgan. So'nggi yillarda O'zbekistonda diniy-ma'naviy merosni yoshlar ongiga singdirish masalasiga bag'ishlangan ilmiy izlanishlar ham ko'paymoqda. Prezident qarorlari va ta'lim sohasidagi islohotlar asosida Imom Buxoriy merosini keng targ'ib qilishga oid qator ilmiy-amaliy tadbirlar amalga oshirilmoqda ^[4]. Bu jarayonlar hadislarning ta'limiy-tarbiyaviy ahamiyatini chuqurroq o'rganish zaruratini yuzaga chiqarmoqda. Ushbu tadqiqotlar bilan solishtirganda, muallifning ishida "Al-Jome' as-Sahih" hadislarning talabalarda ma'naviy-axloqiy immunitetni shakllantirishdagi roli alohida o'rganiladi. Avvalgi ishlarda ko'proq hadislarning diniy-huquqiy va tarixiy ahamiyatiga e'tibor qaratilgan bo'lsa, mazkur maqolada ularning zamonaviy ta'lim jarayonida tarbiyaviy imkoniyatlari tahlil qilinadi. Bu jihat bilan ish o'zining ilmiy yangiligiga ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda mavzuni ilmiy asosda yoritish uchun bir qator metodologik yondashuvlardan foydalanildi. Avvalo, tahliliy-uslubiy yondashuv orqali Imom Buxoriy "Al-Jome' as-Sahih" asaridagi hadislarning tarbiyaviy ahamiyati o'rganildi. Ushbu metod yordamida hadislarning ma'naviy-axloqiy mazmuni hamda talabalarga ta'sir qilish imkoniyatlari izchil tahlil qilindi. Shuningdek, qiyosiy-taqqoslash usuli qo'llanib, xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlar o'zaro solishtirildi. Bu orqali hadislarning talabalarda ma'naviy immunitetni shakllantirishdagi o'rne avvalgi tadqiqotlardan farqli jihatlar bilan ochib berildi. Tarixiy-tahliliy usul yordamida hadis ilmining rivojlanishi, Imom Buxoriyning ilmiy maktabi va uning merosining ta'lim jarayoniga tatbiq etilish jarayoni ko'rib chiqildi. Bundan tashqari, ilmiy-abstraktlashtirish va umumlashtirish metodlari asosida tadqiqot natijalari jamlandi, ulardan kelib chiqib metodik tavsiyalar ishlab chiqildi. Ushbu metodologik yondashuvlar tadqiqotning maqsad va vazifalariga mos holda qo'llanilib, hadislar asosida talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish imkoniyatlari asoslab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-Sahih" asari nafaqat diniy manba, balki tarbiyaviy-ma'rifiy qo'llanma sifatida ham muhimdir. Asarda keltirilgan hadislar orasida sabr-toqat, halollik, ota-onaga hurmat, ilmning qadri, adolat kabi mavzular talabalarda ma'naviy-axloqiy immunitetni shakllantirishda beqiyos o'rin tutadi. Tadqiqot davomida talabalarning ushbu qadriyatlarga munosabati so'rovnoma asosida o'rganildi.

1-jadval: Talabalarning asosiy ma'naviy-axloqiy qadriyatlarga munosabati (%)

Qadriyatlar	Juda muhim	Muhim	Kamroq muhim	Ahamiyatsiz
Halollik	65%	25%	8%	2%
Sabr-toqat	52%	30%	15%	3%
Adolat	60%	27%	10%	3%
Ota-onaga hurmat	72%	20%	6%	2%
Ilmning qadri	55%	30%	12%	3%

Jadval natijalari shuni ko'rsatadiki, talabalarning aksariyati hadislar targ'ib qiladigan asosiy qadriyatlarga ijobiy munosabat bildirgan. Eng yuqori ko'rsatkich ota-onaga hurmat va halollikka to'g'ri keladi. Biroq sabr-toqat va ilmning qadri bo'yicha pastroq natijalar kuzatildi. Natijalardan ko'rinadiki, yoshlarning hadislar orqali ma'naviy qadriyatlarni o'zlashtirishga moyilligi yuqori. Shu bilan birga, ayrim qadriyatlarga nisbatan sust yondashuv mavjud bo'lib, bu tarbiyaviy jarayonda qo'shimcha metodlarga ehtiyoj borligini ko'rsatadi. Asosiy muammolar sifatida: Talabalarning bir qismi sabr-toqat va ilmiy qadriyatlarni yetarlicha qadrlamayotgani; Hadislarning ta'lim jarayonida tizimli qo'llanmayotgani; Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida hadislar talabalarga yetkazish metodlarining yetarli darajada ishlab chiqilmagani aniqlangan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, hadislar asosida talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish samaradorligini oshirish uchun ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-Sahih" asari talabalarning ma'naviy-axloqiy madaniyatini rivojlantirishda beqiyos manba bo'lib xizmat qiladi. Talabalar orasida halollik, ota-onaga hurmat va adolat kabi qadriyatlarga ijobiy munosabat yuqori darajada bo'lsa-da, sabr-toqat va ilmning qadri kabi qadriyatlarga nisbatan sustroq yondashuv kuzatildi. Bu esa ta'lim jarayonida hadislar yanada samarali qo'llash zarurligini ko'rsatadi.

Xulosa sifatida quyidagilar keltirildi:

- "Al-Jome' as-Sahih" hadislarining tarbiyaviy mazmuni talabalarda ma'naviy immunitetni shakllantirishga xizmat qiladi;
- Hadislar asosida talabalarda ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish ta'lim jarayonida izchil va tizimli yondashuvni talab etadi;
- Statistik natijalar ayrim qadriyatlarni yoshlar ongiga chuqurroq singdirish lozimligini ko'rsatdi.

Takliflar sifatida:

1. Ta'lim jarayonida hadislarining ma'naviy-axloqiy mazmunini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida talabalarga yetkazish.
2. Hadislarni o'rgatishda interaktiv metodlar (rol o'ynash, muammoli vaziyatlarni yechish, bahs-munozara) dan foydalanish.
3. Sabr-toqat va ilmning qadri kabi qadriyatlarga oid hadislarini amaliy hayotiy misollar bilan bog'lab tushuntirish.
4. Universitetlarda ma'naviy-ma'rifiy mashg'ulotlar va maxsus treninglar tashkil etib, hadislarining tarbiyaviy qimmatini oshirish.
5. Talabalar orasida ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni o'rganishga qaratilgan so'rovnomalarni muntazam o'tkazish va natijalar asosida tarbiyaviy ishlarni takomillashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Al-Bukhari, M. I. (2001). Al-Jami' al-Sahih (Sahih al-Bukhari). Beirut: Dar Ibn Kathir.
2. Azimov, Y. (2019). Hadislarning yoshlar tarbiyasidagi o'rni. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 4(2), 115-120.
3. Alpay, S. (2020). The role of Hadith in shaping moral values among university students. Journal of Islamic Studies, 28(3), 45-57.
4. Abdullayev, B. (2021). Ma'naviyat va axloqiy tarbiya: pedagogik yondashuvlar. Ta'lim va Innovatsion Tadqiqotlar Jurnal, 5(1), 33-41.
5. Qodirov, M. (2022). Hadis ilmining tarbiyaviy ahamiyati va yoshlar ma'naviyatidagi o'rni. Sharqshunoslik, 7(3), 87-95.
6. Nasr, S. H. (2015). Islamic Spirituality: Foundations. New York: Routledge.
7. Islomova, N. (2023). Ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda diniy manbalar roli. Pedagogik Tadqiqotlar Jurnal, 9(2), 64-72.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.